Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

25.10.2023 KEHA/44354/2023

Eduskunta
valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto

Asiantuntijalausuntopyyntönne 18.10.2023
HE 41/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024

Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen asiantuntijalausunto talousarvioesityksestä vuodelle 2024

Teema: Talousarvioesityksen tuomat painotukset ja kipupisteet ml. perusväylänpito ja alempiasteisen tieverkon tilannekuva.

Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus kiittää mahdollisuudesta tulla kuuluksi vuoden 2024 talousarviota koskettavassa asiassa (pääluokka 31).

Keski-Suomen hyvä saavutettavuus on keskeinen vetovoimatekijä ja perusta maakunnan kasvulle ja kehitykselle. Jyväskylästä säteittäisesti erkanevan päätieverkon (valtatiet 4 ja 9) ja ratojen hyvä ympärivuotinen liikennöitävyys sekä kansainvälisiin yhteyksiin sujuvasti linkittyvä lentoliikenne on perusta kaupan ja teollisuuden kuljetuksille, julkisen henkilöliikenteen toimivuudelle sekä työmatkaliikenteelle. Elinkeinoelämän kuljetuksien toimintavarmuus edellyttää hyvää liikennöitävyyttä myös alemmalta tieverkolta. Tienpidon toimin varmistetaan päivittäinen liikennöitävyys, vilkasliikenteisen ja elinkeinoelämälle merkittävän tieverkon kunto sekä liikenneturvallisuus.

Perusväylänpito (31.10.20) ja alempiasteisen tieverkon tilannekuva

Vuodelle 2024 talousarvioesityksessä korjausvelan purkuun (Investointiohjelma) osoitettava lisärahoitus 250 milj. euroa on erittäin tervetullut ja tarpeellinen lisäys, joka helpottaa kuntotilannetta päällystetyillä teillä. Merkittävä rahoituslisäys yhdelle vuodelle saattaa kuitenkin kuumentaa markkinoita ja nostaa hintoja, jolloin tavoiteltu korjausmäärän lisäys ei toteudu. Koko tieverkon korjausvelan kasvun taittamisen kannalta tärkeää on päästä Liikenne12 -suunnitelmassa esitettyihin perusväylänpidon rahoitustasoihin, jossa määräraha on sidottu maarakennuskustannusindeksiin.

Maanrakennusalalla kustannukset kääntyivät vuonna 2020 jyrkkään kasvuun. Kuluvana vuotena kasvu on jonkin verran taittunut, mutta kustannustaso on pysynyt edelleen korkealla. Näköpiirissä ei ole nopeaa paluuta nykyistä alhaisemmalle kustannustasolle ja hintakehitystä vuodelle 2024 on vaikeaa arvioida. Tienpidossa joudutaan varautumaan edelleen korkeaan kustannustasoon (liite 1, kuva 1).

Hallituksen vuoden 2024 talousarvioesityksen perusteella Keski-Suomen tieverkon perusväylänpitoon arvioidaan tulevan noin 49 milj. euroa, josta 16 milj. euroa kohdennetaan tieverkon hoitoon, 31 milj. euroa korjauksiin ja kaksi milj. euroa suunnitteluun ja pieniin parantamistoimenpiteisiin Jyväskylän MAL-seudulla. Vuoteen 2023 verrattuna

KESKI-SUOMEN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS
0295 024 500
www.ely-keskus.fi
Y-tunnus 2296962-1
Kirjaamo
PL 250, 40101 Jyväskylä
kirjaamo.keski-suomi@ely-keskus.fi

rahoitusta on käytössä noin 10 milj. euroa enemmän. Rahoitus sisältää hallituksen investointiohjelman 14 milj. euron lisärahoituksen korjausvelan purkuun, joka kohdentuu päällystettyjen teiden korjauksiin.

Keski-Suomessa on maanteitä noin 5100 kilometriä, joista päällystettyjä teitä 2800 kilometriä ja sorateitä 2300 kilometriä. Maanteistä 85 prosenttia on alempaa tieverkkoa ja loput vilkkaasti liikennöityjä maanteitä. Viime vuosina vilkkaasti liikennöidyt maantiet on pystytty pitämään liikennettä tyydyttävässä kunnossa ja korjausvelan kasvu on taittunut. Alemmalla päällystetyllä tieverkolla korjauksia ei ole pystytty tekemään tarpeen mukaisesti ja korjausvelan kasvua ei ole saatu pysäytettyä (liite 1, kuva 2). Vuonna 2024 päällysteiden korjauksiin on käytössä noin 25 milj. euroa ja korjausmäärän kasvattamista 250 kilometriin tavoitellaan. Korjaukset ulotetaan korjaustarpeen mukaisesti koko päällystetylle tieverkolle. Vaikka korjauskohteita päällystetyllä tieverkolla riittää, päällystysmäärä on kolminkertainen verrattuna vuoteen 2023 (päällystysohjelma 85 kilometriä). ELY-keskuksen alustavan asiantuntija-arvion mukaan lisärahoituksesta huolimatta tavoiteltu 250 kilometrin päällystysmäärä ei ole realistinen ja määrä jäänee alle 200 kilometriä. Korkea kustannustaso ja hankintakilpailutuksien tulokset vaikuttavat merkittävästi rahoituksella saatavaan kokonaisuuteen.

Keski-Suomen alemmasta tieverkosta puolet on sorateitä, joista viidennes on liikenteellisesti tai verkollisesti merkittäviä (KVL väh. 150 ajon/vrk.). Sorateiden korjausvelka kasvaa ja teiden kunnon kannalta välttämättömiä sorastuksia ja ojituksia ei pystytä tekemään riittävästi. Huonokuntoisten tievalaistuksien ja myös muiden huonokuntoisten varusteiden määrä tieverkolla kasvaa, koska suunniteltuja laitteiden uusimisia ei voida toteuttaa.

Keski-Suomessa on 995 siltaa, joista 78 on huonokuntoisia ja 520 tyydyttäväkuntoisia. Huonokuntoisten ja tyydyttäväkuntoisten siltojen määrä on viimeisten vuosien aikana kasvanut. Pääosa huonokuntoisista silloista on 40–60 vuotta vanhoja peruskorjausta odottavia siltoja. Tyydyttäväkuntoisten siltojen ylläpitokorjauksilla varmistetaan, että sillat kestävät rakenteiden teknisen käyttöiän ja siltojen laajemmat peruskorjaukset tulevat eteen suunnitellusti. Vuonna 2024 korjauksiin on käytössä vajaa 4 milj. euroa (liite 1, kuva 3). Asiantuntija-arvion mukaan Keski-Suomessa tarvittaisiin siltojen korjauksiin 5 milj. euroa vuodessa, jotta vuosittainen perus- ja ylläpitokorjausten määrä tukisi siltojen elinkaaren mukaista korjaustarvetta ja korjausvelan kasvu saataisiin taittumaan.

Eräät avustukset (31.10.31) Yksityistieavustukset ja tiekuntien neuvonnasta aiheutuvat kulutusmenot

Valtioavustuksien tukiprosentit nousivat väliaikaisesti vuoden 2023 alusta, mikä on osaltaan lisännyt yksityistiekuntien kiinnostusta avustuksien hakemiseen. Vuoden 2024 talousarviossa yksityisteiden valtionavustuksiin kohdistettavat määrärahat laskevat merkittävästi.

Väyläverkon kehittäminen (31.10.77)

Talousarviossa osoitetaan Keski-Suomeen valtuutta yhteensä 51 milj. euroa hankkeille: vt 4 Leivonmäen pohjoispuolella ohituskaistojen rakentaminen (14 milj. euroa), vt 4 Oravasaaren eritasoliittymä (7 milj. euroa) ja vt 9 Lievestuoreen kohdalla eritasoliittymän rakentaminen ja tiejärjestelyt (30 milj. euroa). ELY-keskus näkee hankkeiden käynnistymisen hyvänä. Hankkeilla parannetaan elinkeinoelämän kuljetusten sujuvuutta ja liikenneturvallisuutta.

Uusien hankkeiden lisäksi investointihanke valtatie 4 Äänekoski-Viitasaari – tieosuuden kehittäminen on käynnissä ja työt Äänekosken pohjoispuolella valmistuvat kokonaisuudessaan vuonna 2026. Hanke on saanut valtuuden 50 milj. euroa.

Hallituksen nimeämät kiireellisesti edistettävät suunnittelukohteet sisältävät Keski-Suomesta kohteet vt 4 Vestonmäen kohdalla, vt 4 Palokan kohdalla ja mt 642 Äänekosken silta. Kaikkien kohteiden suunnittelu on käynnissä ja niistä voidaan tehdä päätöksiä investointiohjelmassa arvioidun päätöksentekoajankohdan mukaisesti.

Julkisen henkilöliikenteen palvelujen ostot ja kehittäminen (31.20.20.55)

Keski-Suomen ELY-keskus hankkii toimivalta-alueellaan linja-autovuoroja työ-, opiskelu-, asiointi- ja liityntämatkoja varten kuntakeskuksien välillä ja maakuntakeskuksiin. Joukkoliikenteen palvelutasosta on sovittu yhdessä kuntien kanssa, joka ohjaa resurssien puitteissa ELY-keskuksen joukkoliikenteen palvelujen hankkimista. Viime vuosina joukkoliikenteen järjestäminen on kokenut monenlaisia haasteita ja monet niistä ovat vaatineet myös ELY-keskukselta nopeita päätöksiä palvelujen jatkuvuuden varmistamiseksi. ELY-keskus näkee, että rahoitustilanne palvelujen järjestämiselle on erittäin tiukka johtuen kustannusten voimakkaasta noususta ja markkinaehtoisen liikenteen lakkautuksista. ELY-keskuksessa on pyritty hillitsemään kustannusten nousua nostamalla kuntien rahoitusosuutta yhteishankinnoissa, karsimalla ostoliikennettä ja pienentämällä valtionavustusosuutta. Mikäli rahoitus pysyy nykyisellä tasolla, palveluja on karsittava edelleen.

Ylijohtaja Jukka Lehtinen

Liitteet Liite 1 Tienpidon rahoitus sekä päällysteiden ja siltojen kunto Keski-Suomessa 25.10.2024

Jakelu Eduskunta, valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto

Tiedoksi ELY-keskuksen kirjaamo

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

25.10.2023 LIITE 1

LIITE 1 Eduskunnan valtiovarainministeriön liikennejaoston lausuntopyyntö 18.10.2023

Teema: Talousarvioesityksen tuomat painotukset ja kipupisteet ml. perusväylänpito ja alempiasteisen tieverkon tilannekuva.

Kuva 1. Maanrakennusalan kustannustaso on pysynyt korkealla ja tienpidon ostovoima on vähentynyt viime vuosina nopeasti.

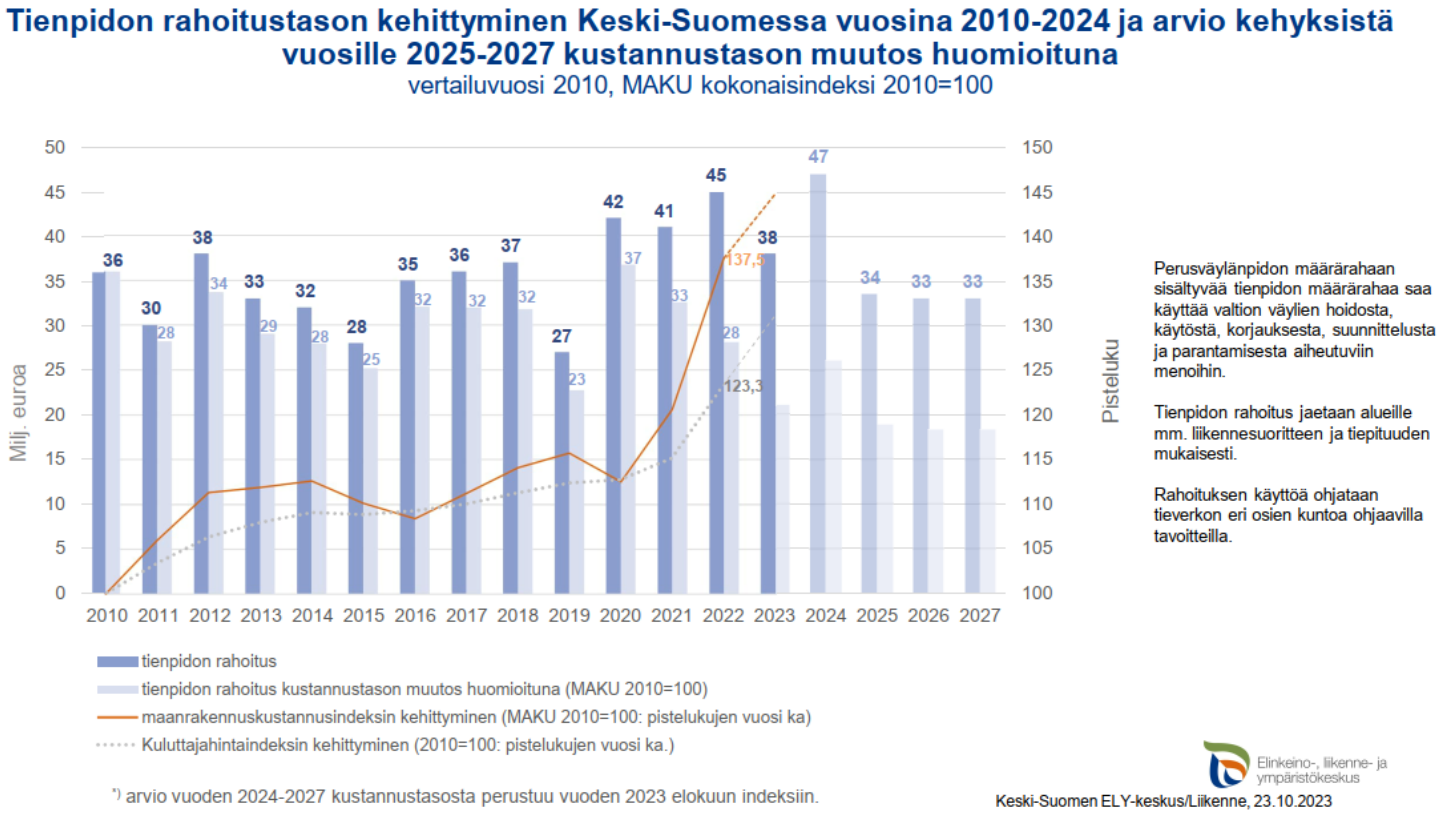

KESKI-SUOMEN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS
0295 024 500
www.ely-keskus.fi
Y-tunnus 2296962-1
Kirjaamo
PL 250, 40101 Jyväskylä
kirjaamo.keski-suomi@ely-keskus.fi

25.10.2023 LIITE 1

Kuva. 2 Päällystysrahoitus ja päällystettyjen teiden korjausvelan kehittyminen Keski-Suomessa.

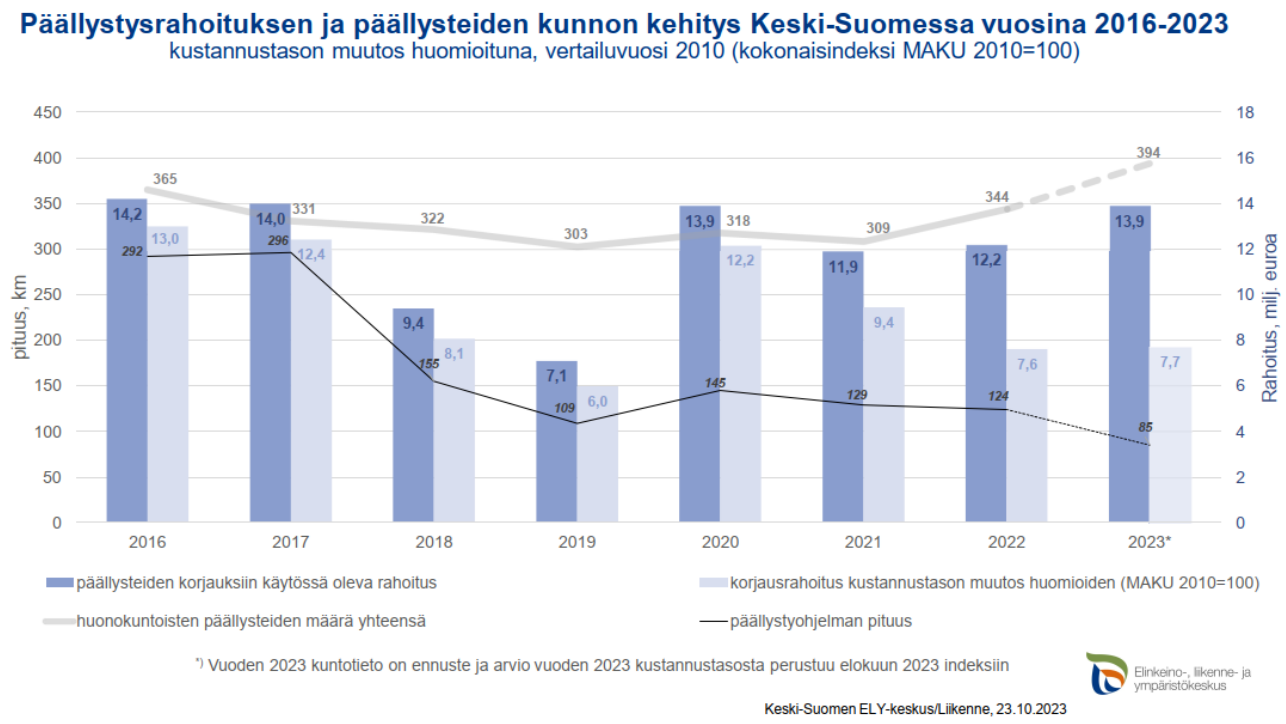

25.10.2023 LIITE 1

Kuva 3. Sillankorjausrahoitus ja siltojen korjausvelan kasvu Keski-Suomessa.

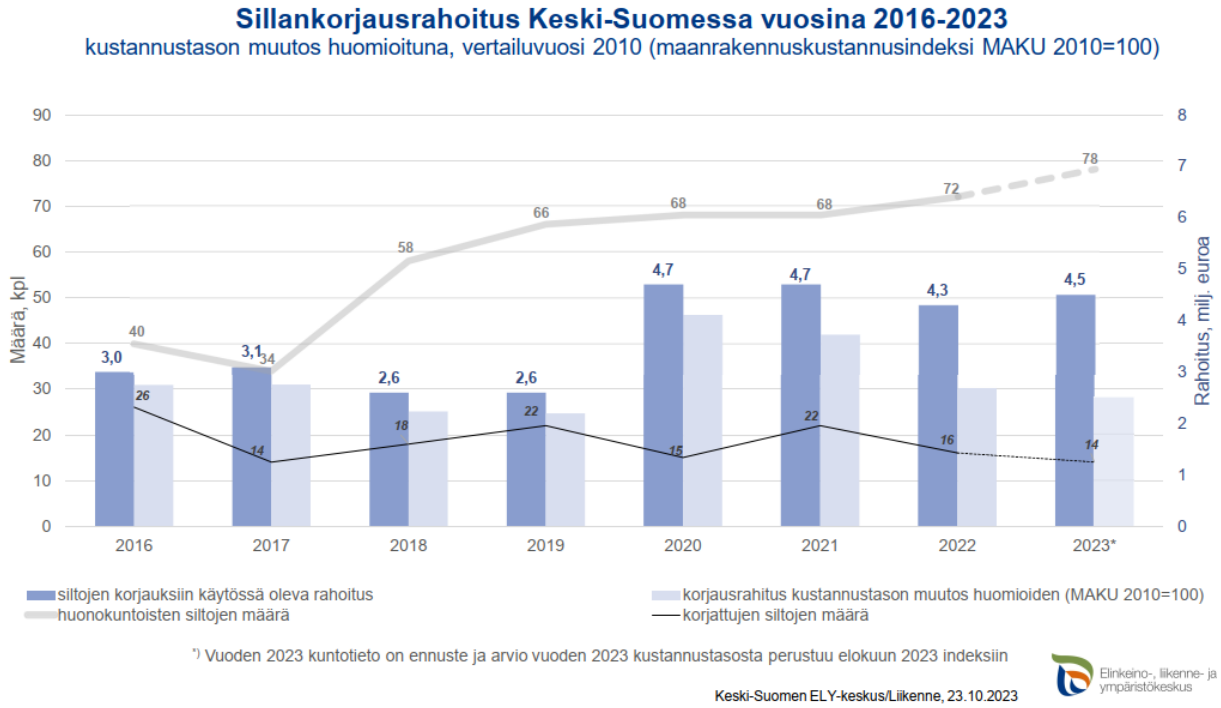

Tämä asiakirja KEHA/44354/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/44354/2023 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Lamminmäki Tiina 25.10.2023 08:48

Ratkaisija Lehtinen Jukka 25.10.2023 08:54